

נושאי דגל האחדות העליונה

"ינושאי דגל האחדות העליונה, המאירה את כל מחשבי העולם עדי-עד, חכמי ישראל אבות-התעודה, אמרו לנו זה כבר, הללו מטמאים והללו מטהרים, הללו אוסרים והללו מתירין, אל אחד נתנו, פרנס אחד אמרו, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, "ואלו דברי אלהים חיים".

תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ג עמוד ב

דברי חכמים בדרבנות וכמשמרות נטועים בעלי אספות נתנו מרעה אחד. למה נמשלו דברי תורה לדרבן? לומר לך: מה דרבן זה מכוין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, אף דברי תורה מכוונים את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים.

אי מה דרבן זה מטלטל אף דברי תורה מטלטלין – תלמוד לומר משמרות. אי מה מסמר זה חסר ולא יתר אף דברי תורה חסירין ולא יתירין – תלמוד לומר נטועים, מה נטיעה זו פרה ורבה – אף דברי תורה פריין ורביין.

בעלי אספות – אלו תלמידי חכמים שיושבין אספות ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו מטהרין, הללו אוסרין והללו מתירין, הללו פוסלין והללו מכשירין.

שמה יאמר אדם: היאך אני למד תורה מעתה? תלמוד לומר: כולם נתנו מרעה אחד – אל אחד נתנו, פרנס אחד אמרו, מפי אדון כל המעשים ברוך הוא, דכתיב וידבר אלהים את כל הדברים האלה.

אף אתה עשה אזניך כאפרכסת, וקנה לך לב מבין לשמוע את דברי מטמאים ואת דברי מטהרים, את דברי אוסרין ואת דברי מתירין, את דברי פוסלין ואת דברי מכשירין.

רש"י

פוסלין ומכשירין – שייך לומר לענין פסול עדות ופסול כהונה. כולן אל אחד אמרו – אין לך מבני המחלוקת מביא ראיה מתורת אלוה אחר, אלא מתורת אלהינו. פרנס אחד אמרו – אין לך מביא ראיה מדברי נביא הבא לחלוק על משה רבינו. עשה אזניך כאפרכסת – מאחר שכולן לבן לשמים – עשה אזנך שומעת ולמוד, ודע דברי כולן, וכשתדע להבחין אי זה יכשר – קבע הלכה כמותו, אפרכסת – טירמוי"א +אפרכסת (של אבן הריחיים) + שעל הריחיים.

ביאור דברי הגמרא "מפי אדון כל המעשים ברוך הוא" בכתבי המהר"ל:

דרך חיים ה, יז:

"למה הוצרך לומר 'מפי אדון כל המעשים', דאין ענינו לכאן? אבל פירושו שהוא השם יתברך אל אחד, ומאחר שהוא אל אחד אי אפשר שלא יהיו ממנו כל המעשים שהם הפכים כמו שבארנו, וכמו שהוא אדון כל המעשים שהם הפכים, כי המים והאש הם שני הפכים מצד עצמם מכל מקום שניהם הם רצון השם יתברך שהוא רוצה באש ורוצה במים, וכך הם דברי חכמים אף שהם הפכים, כי אלו פוסלין ואלו מכשירין, הנה שניהם מפי השם יתברך, כי מצד זה (רוצה לומר מטעם זה) יש להכשיר ומצד זה (רוצה לומר מטעם זה) יש לפסול, ושני הצדדין האלו שהם שני הטעמים הן מן השם יתברך, שהרי בזה טעם ובזה טעם והטעמים הם מן השם יתברך ... ואף על גב דלענין הלכה איך יעשה האדם הם הפכים ואי אפשר שיהיו שניהם למעשה, מכל מקום שני הדברים והטעמים הם מן השם יתברך שהוא כולל הפכים, ואם למד שתי הדעות - הרי למד התורה שהיא מפי השם יתברך הן הפוסל והן המכשיר, וכאשר אנו פוסקין הלכה אין זה רק הלכה למעשה איך יעשה האדם. דודאי אף על גב ששני הדברים כל אחד ואחד יש לו טעם, אפשר שהאחד יותר הלכה ... והכל הוא מן השם יתברך - הן גוף המחלוקת, שזה פוסל וזה מכשיר וכל אחר טעם בפני עצמו, הן בירור המחלוקת, דהיינו ההלכה" וכו'.

באר הגולה, באר ראשון:

"ולמה הוצרך לומר כאן 'מפי אדון כל המעשים' ומה עניינו לכאן? אלא רוצה לומר: כמו שהשם יתברך אדון כל המעשים וממנו נמצא עולם המורכב שיש בו דברים מתחלפים ויש אחד הפך השני, וכך הוא דבר זה שכל דבר יש לו בחינות מתחלפות שאין העולם פשוט שלא יהיה בו חילוף בחינות, אם כן המטמא והמטהר זה למד תורה כמו השני כי לכל אחד ואחד יש לו בחינה בפני עצמו, והשם יתברך ברא את הכל והוא ברא הדבר שיש בו שתי בחינות. רק לענין הלכה למעשה אין ספק שהאחד יותר עיקר מן השני, כמעשה ה' אף כי הדבר הוא מורכב, מכל מקום אין זה כמו זה רק האחד יותר עיקר. שהרי העץ שהוא מורכב מד' יסודות, העיקר שגובר בו הוא יסוד הרוח כמו שידוע. וכן אף שיש לדבר אחד בחינות מתחלפות - כולם נתנו מן השם יתברך, רק כי אחד מהם יותר עיקר והוא מכריע והוא הלכה. מכל מקום אל תאמר כי דבר שאינו עיקר אינו נחשב כלום - זה אינו! כי השומע כל הדעות הרי השיג הדבר כפי מה שיש לדבר בחינות מתחלפות, והרי למד תורה כפי מה שהוא הדבר שיש לו בחינות מתחלפות, רק לענין הלכה אחד מכריע על השני".

דרוש על התורה:

"הלא יש לפקפק מה צורך לומר 'מפי אדון כל המעשים', ומה ענין לשון זה לכאן? אלא שבא לומר שאל יקשה לך מכיון שאינם הלכה איך נתנו מרועה אחד ומה לנו ולהם? על זה אמר שהם 'מפי אדון כל המעשים', רוצה לומר: כמו שריבוי המעשים הם מאתו יתברך, ככל הנבראים שעם שהם מחולקים ומהם הפכיים לגמרי, עם כל זה כלם מן השם יתברך שהוא אחד וכלם יש בהם האמת מצד, כמו שאנו אומרים פועל אמת שפעולתו אמת. כי המים בבחינת מה שנבראו עליו הם אמת, וכן האש שהוא הפכס בבחינתו אשר הוא נברא עליו גם הוא אמת. ככה רבוי הדעות בעצמם הם כלם מאתו יתברך, ואף אם הם הפכיות מכל מקום כל אחת יש לה בחינה אמיתית מצד ... כן הדעות המחלוקות יש קרובה אל האמת לגמרי והיא הלכה, אבל אף על פי כן אותה שאינה אמת גמור עד שתהא הלכה אין לדחותה מפני זה, כמו שנבראים שעל כל פנים האחרים הם גם כן במציאות כאשר גם הם שלמים ואמתיים מצד. וזהו אמרם אף על פי שזה אוסר וזה מתיר זה פוסל וזה מכשיר אל אחד אמרם, שכך אמר הקב"ה שבבחינה אחת הדין כך ובבחינה אחרת כך, ומכל מקום האחד הוא אמת בעצמו לגמרי לא בבחינה פרטית. אם כן אין לדחות השאר גם כן כאילו אין בו ממש, כמו שאין לדחות מעשה השם יתברך אף שיש מהם שהוא ישר ואמת יותר ולכך כל אחת מהדעות היא תורה ויש שכר טוב לפעולתם בכוננם לשם שמיים לאל אחד שאמרם כי כולם מאתו".

כלומר, לעניין פסיקת ההלכה יש לעשות כשיטה המרכזית, אבל רבוננו של עולם באמת מתגלה בכלל הזרמים שבחיים, וכולם בכלל תורה הם.

ממילא, גם כאשר לא נפסקה הלכה כאבוי (פרט לששת המקרים של יע"ל קג"ם - ראה קידושין נב, א), מכל מקום דבריו גם הם בכלל תורה למרות שאינם הלכה.